

BANCNOTE ROMÂNEȘTI ȘI BANCNOTE GERMANE DE OCUPAȚIE (1917) AFLATE ÎN PATRIMONIUL MUZEULUI DE ISTORIE SIGHIȘOARA

Mircea-Radu Iacob

În materialul de mai jos, vom încerca să prezentăm politica de emisiune monetară a Băncii Naționale a României pentru a face față efortului de război al țării în timpul Primului Război Mondial și în paralel, din aceeași perioadă, după ocuparea de către armatele Triplei Alianțe a capitalei, politica de jefuire sistematică a bogățiilor teritoriilor ocupate, prin introducerea în paralel cu bani românești aflați în circulație, a unor emisiuni germane de bancnote fără acoperire, așa numiții bani de război. Prin utilizarea ca instrument de plată a acestora, denumiți cu cinism tot „lei”, se realiza de fapt rechiziționarea gratuită și discreționară de către ocupanții vremelnici a tot ce-și doreau din teritoriul ocupat.

În susținerea celor ce vom prezenta, la final vom descrie bancnotele care au circulat în România în acea perioadă, și aflate în colecțiile muzeului nostru.

Primul Război Mondial sau Războiul cel Mare, a avut ca sistem declanșator asasinarea arhiducelui Franz Ferdinand, moștenitorul tronului austro-ungar de către un naționalist sârb Gavrilo Princip, pe data de 28 iunie 1914, la Sarajevo.¹

Cercurile conducătoare ale politicii austro-ungare găsesc în acest atentat pretextul nesperat al mult doritei regulări de socoteli cu Serbia; va urma apoi cu România. Ultimatumul către Serbia a fost redactat, în așa fel încât el să nu poată fi primit de Serbia, astfel războiul să fie inevitabil.²

La 28 iulie 1914 Austro-Ungaria declară război Serbiei. La 31 iulie, Germania declară război Rusiei, iar la 3 august Franței. În aceeași zi Germania invadează teritoriul Belgiei. A doua zi, Anglia declară război Germaniei. O lună mai târziu, Turcia și Japonia se prinseseră și ele în „hora sângeroasă”.³

¹ <https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/cum-s-a-declansat-primul-razboi-mondial-fara-ca-nimeni-sa-si-doreasca-asta>, accesat în data de 03.09.2018.

² Costin C. Kirițescu, *Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1919*, Editura Casei Școalelor Atelierele „Cartea Românească”, București, 1925, p. 119.

³ *Ibidem*, p. 122.

Primul consiliu de coroană, se va ține la Sinaia în castelul Peleş, sub președinția regelui Carol I, în ziua de 3 august 1914. La acest consiliu a participat întregul guvern, în frunte cu președintele consiliului de miniștri Ioan I. C. Brătianu, unde regele încearcă să convingă consiliul de coroană să intre în război de partea Triplei Alianțe, arătându-le chiar tratatul încheiat de el și contrasemnat de Ioan Brătianu și reînnoit sub guvernul primului ministru Catargiu, Sturza și Maiorescu. Nici unul dintre cei care, fuseseră până în acel moment prim-miniștrii nu văzuseră vreodată acel document.⁴

Regele Carol I se stinge din viață la 27 septembrie 1914, și neavând moștenitori pe linie masculină singurul copil Maria, moare de scarlatină în data de 9 aprilie 1874, pe tronul țării va urca regele Ferdinand I nepotul după frate la 11 octombrie 1914.

În data de 27 august 1916, se va ține al doilea consiliu de coroană în palatul Cotroceni din București, fiind convocat de către regele Ferdinand I. Acest consiliu de coroană a fost convocat pentru a cere responsabililor țării, aprobarea de a intra în război alături de Antantă: „Regele Ferdinand a comunicat adunării împrejurările care l’au determinat pe el și pe guvernul său a face pasul hotărâtor. Suveranul a exprimat în cuvinte simple lupta care s’a petrecut în sufletul lui. El a avut multe dureri, dar după ce a examinat toate rațiunile cari trebuiau să-i dicteze o rezoluție, n’a șovăit ca să-și sacrifice legăturile și preferințele sale personale, pentru a alege calea cea bună pentru România. El s’a învins pe el însuși. Intr’un apel mișcător, Regele României a rugat pe cei prezenți să-l ajute în actul cel mare pe care-l săvârșește ca bun român.”⁵

La ora 4 după amiază se va afișa pe străzile Capitalei, decretul pentru declararea stării de asediu. A doua zi regele trimitea cuvântul său de îndemn la datorie, de însuflețire și de nădejde românilor:

„ROMÂNII !

Războiul, care de doi ani a strâns tot mai mult hotarele noastre, a zdruncinat adânc vechiul așezământ al Europei și a învederat că, pentru viitor, numai pe temeiul național se poate asigura viața pașnică a popoarelor.

Pentru neamul nostru, el a adus ziua așteptată de veacuri de conștiința națională, ziua unirii lui.

⁴ Costin C. Kirițescu, *Ibidem* București, 1925, pg. 123

⁵ Costin C. Kirițescu, *Ibidem* București, 1925, pg. 180

După vremi îndelungate de nenorociri și grele încercări, înaintașii noștri au reușit să întemeieze Statul român prin Unirea Principatelor, prin războiul Independenței, prin munca lor neobosită, pentru renașterea națională.

Astăzi, ne este dat nouă să întregim opera lor, închegând pentru totdeauna ceea ce Mihai Viteazul a înfăptuit numai pentru o clipă: Unirea Românilor de pe cele două părți ale Carpaților.

De noi atârnă astăzi să scăpăm de sub stăpînirea străină pe frații noștri de peste munți și de pe plaiurile Bucovinei, unde Ștefan cel Mare doarme somnul de veci.

În noi, în virtuțile, în vitejia noastră, stă putința de a le da dreptul, ca într'o Românie întregită și liberă, dela Tisa până la Mare, să propășească în pace, potrivit destinelor și aspirațiilor gînteii noastre.”⁶

„ROMÂNI !

Insuflețiți de datoria sfântă ce ni se impune, hotărâți să înfruntăm cu bărbăție toate jertfele legate de un crâncen război, pornim la luptă cu avântul puternic al unui popor, care are credința neclintită în menirea lui.

Ne vor răsplăti glorioasele roade ale isbândeii.

Cu Dumnezeu înainte.

Ferdinand.”

Iar ostașilor le adresa o chemare scurtă, dar inimoasă:

„OSTAȘI,

V'am chemat ca să purtați steagurile voastre peste hotarele unde frații voștri vă așteptă cu nerăbdare și cu inima plină de nădejde.

Umbrele marilor voevozi, Mihai Viteazul și Ștefan cel Mare, ale căror rămășițe zac în pământul ce veți desrobi, vă îndeamnă la biruință, ca vrednici urmași ai ostașilor cari au învins la Războeni, la Călugăreni și la Plevna.

Veți lupta alături de marile națiuni cu care ne-am unit. O luptă aprigă vă așteptă. Cu bărbăție să-i îndurăm însă greutățile și cu ajutorul lui Dumnezeu, isbânda va fi a noastră.

Arătați-vă deci, demni de gloria străbună.

Dealungul veacurilor un neam întreg vă va binecuvânta și slăvi.

*Ferdinand.”*⁷

⁶ *Ibidem*, p. 183.

⁷ *Ibidem*, p. 184.

Deși România rămăsese neutră, în 1914 economia ei nu a întârziat să se resimtă de pe urma războiului care zguduia Europa.

Închiderea navigației prin Bosfor și Dardanele izolase țara de sursele de aprovizionare și de de piețele de desfacere tradiționale.

Finanțele țării s-au resimțit de pe urma războiului, încă din perioada neutralității: „În bugetul de de stat pe anul 1914–1915, cheltuielile Ministerului de Război fuseseră prevăzute la 98 100 000 lei; pentru anul următor 1915–1916, nu se întocmise un buget nou, dar cheltuielile Ministerului de Război, prevăzute inițial la aceeași sumă ca în bugetul trecut, au fost suplimentate la 108 000 000 de lei; în bugetul pe perioada 1916–1917, cheltuielile la acest capitol au fost prevăzute la 115 000 000 de lei.”⁸

În anii neutralității, încasările bugetare – a căror principală sursă o formau impozitele – au înregistrat o oarecare creștere, trecând de la 567 800 000 de lei în 1914–1915 la 662 400 000 de lei în 1915–1916.⁹

Pentru acoperirea cheltuielilor de război, guvernul a recurs, ca și în perioada „neutralității armate”, la impozite, împrumuturi și inflație, având însă predilecție pentru ultimul mijloc de finanțare.

De altfel, la intrarea în război nu a mai fost întocmit nici un buget nou. Bugetul pe 1916–1917 a fost prelungit și pe exercițiul 1917–1918, iar începând din martie 1918 s-a aplicat sistemul „douăsprezecimilor” provizorii, luându-se ca bază tot bugetul pe 1916–1917.¹⁰

De la 674 800 000 de lei în 1915–1916, încasările bugetare au scăzut la 365 400 000 de lei în 1916–1917 și la numai 198 500 000 de lei în 1917–1918, din cauza ocupării celei mai mari părți din țară și ale aplicării unei politici fiscale de protejare a claselor dominante. Datoria statului la Banca Națională, care la 26 august 1916 era de circa 500 000 000 de lei, a ajuns la 1 596 100 000 de lei la sfârșitul anului 1918. Ca urmare a politicii financiare a guvernului, emisiunea Băncii Naționale a crescut considerabil în cei doi ani de război, trecând de la 1 069 700 000 de lei la 26 august 1916 la 2 489 000 000 de lei la 3 ianuarie 1919. Pentru aprecierea caracterului inflaționist al volumului de bancnote în circulație nu trebuie uitat că noile emisiuni erau destinate să acopere nevoile unei fracțiuni din teritoriul țării și că în însăși această fracțiune a teritoriului circulația mărfurilor era prin efectul împrejurărilor războiului mult mai restrânsă decât în timp de pace. În timp ce în august 1916 datoria statului reprezenta 50% din volumul biletelor în circulație, la sfârșitul anului 1918 ea

⁸ Idem, *Sistemul bănesc al leului și precursorii lui*, Editura Enciclopedică, București, 1997, p. 89.

⁹ *Ibidem.*, p. 90.

¹⁰ *Ibidem.*, p. 111.

reprezenta peste 64%. Aceste două procente scoteau la iveală principala cauză a creșterii emisiunii: ea a fost utilizarea inflației ca mijloc de finanțare a războiului.¹¹

Deși o cantitate relativ mare de bancnote „mărunte” fuseseră puse în circulație, nevoile pieței nu erau pe deplin satisfăcute. Întrucât Banca Națională era singura autorizată prin lege să tipărească bilete, a fost necesar să se încheie o convenție între stat și bancă, prin care aceasta renunța provizoriu la exclusivitatea dreptului său de emisiune, în ce privește biletele cu valori mici. O dată cu aceasta au dispărut din circulație și uiltimalele piese de metal.¹²

În baza Legii nr. 556 din 22 iunie 1917, Ministerul Finanțelor a fost autorizat să pună în circulație bani de hârtie de 10, 25 și 50 de bani, în locul pieselor de nichel, în sumă de 10 000 000 lei. Ele erau repartizate astfel: lei 5 milioane în bucăți de 50 bani, lei 3 milioane în bucăți de 25 bani și lei 2 milioane în bucăți de 10 bani. Beneficiul rezultat din aceste emisiuni urmând a fi înscris în partea de venituri a bugetului de stat. În privința retragerii, legea specifica doar că urma a se face atunci când guvernul va considera necesar. Bancnotele au fost tipărite de către Serviciul Geografic al Armatei, având ca element comun portretul regelui Ferdinand. Acestea au fost primele bancnote românești pe care s-a regăsit chipul unui monarh.¹³

Bancnotele de 10 Bani din 1917, conform Guinness World Records sunt cele mai mici bancnote tipărite din lume.¹⁴

În data de 27 august 1916, trupele române trec frontiera austro-ungară. După o serie de victorii în Transilvania, armata română pătrunde în Brașov în data de 29 august, la 6 septembrie ocupă Toplița, Gheorgheni, Praid, Odorheiul Secuiesc, Miercurea Ciuc, Târgul Secuiesc, dar apoi din cauza contraofensivei germane la 28 septembrie trupele române se retrag în defileul Oltului. În data de 6 septembrie urmează, căderea Turtucaiei ceea ce duce la ofensiva forțelor Triplei Alianțe. Pe 30 noiembrie începe asaltul asupra Bucureștiului, care va fi ocupat pe 6 decembrie, de către armatele Triplei Alianțe.¹⁵

¹¹ *Ibidem*, p. 118

¹² Mugur Isărescu, Surica Rosentuler, Sabina Marițiu, Romeo Cîrjan, *Emisiunile de bancnote ale Băncii Naționale a României în perioada 1896-1928, Seria: Bancnotele României 2*, Editura Banca Națională a României, București, 2007, p. 33

¹³ *Ibidem*, p. 33

¹⁴ <http://www.guinnessworldrecords.com/world-records/smallest-paper-money>, accesat în data de 09.09.2018

¹⁵ Vezi articolele: Andrei Pogăciaș, ” 1916 –România intră în război . Campania eșuată din Transilvania” și Manuel Stănescu, ” Turtucaia –trezirea la realitate în *Historia Special*, An V, Nr. 15 iunie 2016 p.. 40-47. și 48-55.

În teritoriul ocupat de germani și de aliații lor, sistemul bănesc a constituit un mijloc de jefuire sistematică a bogățiilor țării. Principala cale de procurare a mijloacelor bănești necesare ocupanților germani a fost însă propria lor emisiune a unor bani de război denumiți tot lei.

Emițând bani de război, puterea ocupantă creează un mijloc de plată cu ajutorul căruia poate „cumpăra” tot ceea ce dorește în teritoriul ocupat. Ea evită astfel neajunsurile unor emisiuni suplimentare de bancnote sau de bani de hârtie proprii, lăsând totdata iluzia unor relații comerciale corecte cu populația țării învinse, de vreme ce tot ce se „cumpără” se „plătește”. În realitate, banii de război nu-l costă pe ocupant decât hârtia și tiparul. Acești bani nu au acoperire nici în aur, nici în cambii comerciale: singura lor motivare o constituie voința învingătorului. În general banii de război sunt libelați în valuta țării învinse, circulă alături de moneda națională a acelei țări, iar cantitatea emisă este dictată de interesele învingătorului. retragerea din circulație a banilor de război este lăsată de obicei pe seama învinșilor, care sunt puși astfel să plătească propriile lor bunuri, jefuite de ocupanți.¹⁶

Încă înainte ca trupele germane să fi pătruns pe teritoriul României, marele cartier general al armatei invadatoare a dat dispoziții precise pentru organizarea jafului: „Principala îndatorire a administrației militare în România constă în a exploata țara în chipul cel mai desăvârșit cu putință, în folosul metropolei”, se arată într-o ordonanță din 21 august 1916 a generalului Hahndorf. Hotărîrea unui nou mijloc de plată pentru România a fost luată la Berlin încă din luna octombrie 1916 atunci când Bucureștiul nu fusese încă ocupat. La 28 octombrie 1916, în cadrul unei ședințe care s-a ținut la Ministerul de Război din Berlin cu reprezentanții Austro-Ungariei și Bulgariei, maiorul von Kessler, raportorul comisiei, a arătat motivele care determinau partea germană să propună emiterea de bani de război pentru exploatarea teritoriului ocupat din România. El a subliniat superioritatea acestei din urmă metode: „Cu sistemul rechizițiilor se obțin la început rezultate bune – s-a spus în ședință – însă mai târziu se constată, după scurtă vreme, că sursa a secat. În cele din urmă tot ești obligat să plătești. Aceste plăți ar necesita sume considerabile, care ar apăsa cu toată greutatea pe umerii puterilor aliate. De exemplu, dacă un milion de mărci-hârtie ar fi expediat în România, el ar fi scos din circulația noastră internă (din Germania). În consecință, Reichsbank ar fi obligat să emită alt milion de bani de hârtie”, ceea ce ar submina marca germană. Mijlocul de rezolvare a problemei banilor în teritoriul ocupat, a fost găsit: „Să fie obligată Banca Generală Română să emită bani de hârtie... Au fost luate măsuri pentru imprimarea unor asemenea bani. Sperăm că în patru săptămâni o cantitate

¹⁶ Costin C. Kirițescu, *Sistemul bănesc ...*, p. 121.

considerabilă de bani de hârtie se va afla la dispoziția noastră... Acest mijloc de plată va fi adoptat în România pentru plata furniturilor către aliați... El va trebui să fie primit în plată, într-o oarecare măsură, și de ocupant, la impozitele și contribuțiile populației etc.”¹⁷

În țările ocupate la începutul războiului, îndeosebi în Belgia și Polonia, germanii au folosit pe scară largă, ca mijloc de plată, marca germană. Punerea în circulație a unor cantități mari de mărci germane pentru nevoile trupelor de ocupație contribuise însă la agravarea deprecierei inflaționiste a mărcii, alarmând Banca Reichului. Astfel încât în cazul României ei au schimbat metoda de finanțare a forțelor de ocupație, pornind de la principiul că „dacă trebuie dezorganizat un sistem bănesc, acesta să fie sistemul bănesc al țării ocupate, iar nu al ocupantului”. Metoda folosită în acest scop a fost, emisiunea de bani de hârtie cu caracter special, a banilor de război. Pentru rezolvarea tuturor problemelor legate de emisiunea și circulația banilor de război, s-a înființat o grupă specială în cadrul secției a XV-a (Finanțe) din Statul major economic (*Wirtschaftsstab*).¹⁸

Astfel, la 29 octombrie 1916, la sediul Ministerului de Război al Germaniei, în ședința următoare a comisiei, au fost luate următoarele hotărâri în legătură cu circulația banilor de război: „ A) 1. Fiecare Aliat aparținând armatei trebuie să plătească în numerar tot ce ia din țară pentru satisfacerea nevoilor sale.

2. Depozitele mai mari existente se vor rechiziționa prin bonuri.

3. În cazuri anumite când Administrația Militară germană în România (*Militär-Verwaltung in Rumänien*, prescurtat *M.V.i.R*) are un interes special să provoace serviabilitatea vânzătorului se va plăti în numerar.

B) Trebuie creat un nou mijloc de plată care să fie primit de orice român precum și de orice om aparținând armatei și care să fie admis și de Administrația Militară a armatei. Confecționarea să fie în limba română

C) Acest mijloc de plată va fi procurat prin aceia că se va da ordin Băncii Generale Române de autoritățile militare germane ca prin anexarea unei secții de emisiune să se pună în circulație bilete de bancă care vor fi acoperite printr-un depozit de mărci la Reichsbank din Berlin pe cursul de 80 de mărci pentru 100 de lei.

La încheierea păcii se va proceda astfel ca rambursarea tuturor biletelor emise să se ia de Guvernul român asupra sa. Prin acest procedeu tot depozitul va recădea celor ce l-au depus și Aliații ar fi primit în tot acest timp în mod gratuit mărfurile importate.

¹⁷ *Ibidem*, p. 122.

¹⁸ *Ibidem*, p. 121.

Dacă însă, la rambursarea acelor bilete s-ar ridica pretenții asupra depozitului de la Reichsbank, prin aceasta nu s-ar aduce nicio pagubă imperiilor aliate, deoarece ele dinainte au primit mărfuri pentru acea contravaloare.

D) Societatea Centrală de Cumpărare din Berlin (*Zentraleinkaufsgesellschaft*) s-a declarat gata să ia rolul de bancher față de secția de emisiune, să depună acoperiri noi la Reichsbank, după cereri telegrafice, astfel ca aceea secție de emisiune să fie în stare să facă noi emisiuni de bilete după nevoi. Ea s-a mai declarat gata să procedeze la lichidarea tuturor socotelilor cu imperiile aliate, după procedeu obișnuit până în prezent.

E) S-a hotărât cu unanimitate, având în vedere că deja o mare parte a României este deja ocupată, să se procedeze cât mai repede la introducerea acestor bani la Comandamentul Suprem al armatei a 9-a și al Armatei Mackensen.

F) Pentru înlesnirea operațiunilor de lichidare, Societatea Centrală de Import (*Zentraleinfuhrsgesellschaft*) va fi singura instituție de lichidare față de Ministerele de Război ale celor patru imperii aliate.

G) Transporturile de mărfuri rechiziționate urmează a se plăti în numerar biroului de lichidare, după prețurile ce urmează a se stabili, aceasta pentru a se evita greutățile la lichidarea definitivă.

Asupra tuturor acestor puncte s-a obținut un deplin acord.¹⁹

Ceea ce trebuie reținut în primul din documentul de mai sus este că înființarea secției de emisiune în cadrul Băncii Generale Române din București, aflată sub controlul capitalului german și punerea în circulație a banilor de război emiși de ocupanții germani au fost inițiate de ca un mijloc de însușire gratuită a resurselor țării de către ocupanți. În concepția germanilor, lei Băncii Generale (textul reproduș ocolește de altfel faptul esențial că banii de hârtie vor fi libelați în „lei”) constituiau un *kostenloses Zahlungsmittel* (mijloc de plată gratuit), în vederea aprovizionării gratuite a trupelor germane și a unei părți din populația Germaniei.²⁰

În al doilea rând mai trebuie reținut faptul că nu era stabilită nici o limită pentru emisiunea banilor de război, aceasta orientându-se după „cererea de bilete”. Așa zisa „acoperire” a acestor bani consta într-un depozit de mărci la Reichsbank, creat prin vărsămintele efectuate de beneficiarii din germania ai mărfurilor românești, îndeosebi de organizația de aprovizionare a armatei germane, Societatea Centrală de cumpărare din Berlin (*Zentraleinkaufsgesellschaft*). Lei de război au fost puși în circulație la 29 ianuarie 1917, pe baza unei ordonanțe a generalului Mackensen, comandantul

19 Mugur Isărescu, Surica Rosentuler, Sabina Marițiu, Romeo Cîrjan, *op. cit.*, p. 45.

²⁰ Costin C. Kirițescu, *Sistemul bănesc ...*, p. 123.

suprem al grupului de armate care ocupase țara. Banii de război, denumiți tot „lei”, au fost tipăriți la Berlin și aduși în teritoriul ocupat, la puțină vreme după ocuparea lui. Ordonanța prevedea că toți locuitorii din teritoriul ocupat erau obligați să primească în plată biletele Băncii Generale Române la deplina lor valoare nominală. Ei au fost folosiți și pentru încercări de acaparare a aurului aflat în mâinile populației. Astfel, ordonanța din 8 martie 1917 a Comandamentului armatei germane obliga pe toți cetățenii din teritoriul ocupat să depună la Comandament toate monedele de aur ce posedau, urmînd să primească în schimb bilete ale Băncii Generale.²¹

Banca Generală Română a emis bancnote cu următoarele valori nominale: 0,25 lei, 0,50 lei, 1 leu, 20 lei, 100 lei și 1000 lei. O dată cu punerea în circulație a biletelor Băncii Generale Române, toate plățile în altă monedă ale puterilor ocupante au fost interzise. De la Berlin s-au primit cu regularitate noile bilete până la 7 octombrie 1918, valoarea totală emisă fiind de 2 172 725 000 lei.²²

Aceste două emisiuni de bancnote, una a statului român iar cealaltă a statului german, au avut scopuri foarte diferite: una a fost creată pentru a suplini lipsa metalului din care se fabricau monedele nichelul, iar cealaltă pentru spolierea bogățiilor unei țări.

Iată care au fost bancnotele care au circulat pe teritoriul României în perioada prezentată:

Fig. 1

²¹ *Ibidem*, p. 126.

²² Mugur Isărescu, Surica Rosentuler, Sabina Marițiu, Romeo Cîrjan, *op. cit.*, p. 46.

Fig. 1 Descriere

Nr. INV. 4840

Dimensiune: 33 x 44 mm.

Hârtie: albă.

Filigran: fără.

Desenator: Horațiu Sava Dimitriu.

Descriere Avers

Fond: colorit variat brun-verde-galben, desen floral și cercuri cu valoarea „10”.

Tipăritura: chenar din linii drepte. Frontal inscripția „ROMANIA”, dedesubt „MINISTERUL-FINANTELOR” și coroana regală, în părți „1917”. În câmp, în medalion rotund, efigie regală spre stânga flancată de cifrul regal. Dedesubt valoarea nominală „10 | BAN”. În stânga și dreapta valorii funcțiile și semnăturile. Toate de culoare cenușiu-verde. În afara chenarului stânga jos: H. SAVA DIMITRIU INV. (inventator, autorul desenului). Nu are serie, număr și nici filigran.

Descriere Revers

Fond: în partea superioară hașuri verticale de culoare brun-verde..

Tipăritura: chenar din linii drepte împletite în partea inferioară. Frontal valoarea nominală „ZECE BANI”. În câmp stema țării. Jos, textul penalității dispus pe opt rânduri „FALSIFICATORII ACESTOR BILETE | ACEI CARI VOR FI INTREBUINȚAT | SAU CARI LE VOR FI INTRODUS IN | ȚARA SAU LE VOR FI PUS IN CIRCUL | LAȚIUNE, SE VOR PEDEPSI CU INCHI- | SOARE DE LA 5 PANA LA 10 ANI CU | INTERDICTIONE ȘI AMENDA CONFORM | ART. 117 C.P.”. În afara chenarului stânga jos: SERVICIUL GEOGRAFIC AL ARMATEI.

Fig. 2

Fig. 2 Descriere

Nr. INV. 4839

Dimensiune: 39 x 51 mm.

Hârtie: albă.

Filigran: fără.

Desenator: Horațiu Sava Dimitriu.

Descriere Avers

Fond: colorit variat brun palid, și cercuri cu valoarea „25”.

Tipăritura: Frontal în chenar împletit inscripția „ROMANIA”, dedesubt „MINISTERUL- FINANTELOR” și coroana regală, în părți „1917”. În câmp, în panou dreptunghiular, efigie regală spre stânga flancată de valoarea nominală „25”. Spre stânga jos în medalion rotund valoarea nominală „25” și o eșarfă cu inscripția „BANI”. În stânga și dreapta funcțiile și semnăturile. Toate de culoare brun-ocru. În afara chenarului stânga jos: H. SAVA DIMITRIU INV. (inventator, autorul desenului). Nu are serie, număr și nici filigran.

Descriere Revers

Fond: hașuri verticale de culoare brun-ocru.

Tipăritura: chenar din linii împletite în partea inferioară. Frontal valoarea nominală „BANI DOUĂZECI ȘI CINCI”. În câmp stema țării. Jos în panou oval textul penalității dispus pe nouă rânduri: „FALSIFICATORII ACES- | TOR BILETE ACEI CARI LE | VOR FI INTREBUINTAT SAU | CARI LE VOR FI INTRODUS IN | TARA SAU LE VOR FI PUS IN CIRCULATIE, SE VOR PEDEPSI | CU INCHISOARE DE LA 5 PA | NA LA 10 ANI CU INTER | DICTIE ȘI CONF. ART. 117 C.P.”, flancat de monograma „MF”. În afara chenarului stânga jos: SERVICIUL GEOGRAFIC AL ARMATEI

Fig. 3

Fig. 3 Descriere

Nr. INV. 4838

Dimensiune: 45 x 57 mm.

Hârtie: albă.

Filigran: fără.

Desenator: Horațiu Sava Dimitriu.

Descriere Avers

Fond: crem-verde-bej, desen floral și cercuri cu valoarea „50”.

Tipăritura: chenar din linii împletite. Frontal „ROMANIA”, dedesubt „MINISTERUL FINANTELOR” și coroana regală, în părți „1917”. În câmp, în panou dreptunghiular, efigie regală spre stânga flancată de valoarea nominală „50”. Jos, valoarea nominală „50 | BANI”. În stânga și dreapta funcțiile și semnăturile. Toate de culoare cenușiu-verde închis. În afara chenarului dreapta jos: H. SAVA DIMITRIU INV. (inventator, autorul desenului). Nu are serie, număr și nici filigran.

Descriere Revers

Fond: hașuri verticale de culoare cenușiu-verde închis, desen floral și cercuri cu valoarea „50”.

Tipăritura: chenar din linii drepte. Frontal în cartuș inscripția „BANI CINCIZECI”. În câmp stema țării. Jos în panou oval textul penalității dispus pe nouă rânduri „FALSIFICATORII ACESTOR | BILETE ACEI CARE VOR | FI INTREBUINTAT SAU CA- | RILE VOR FI INTRODUS IN | TARA SAU LE VOR FI PUS | IN CIRCULATIUNE, SE VOR PE- | DEPSI CU INCHISOARE DE | LA 5 PANA LA 10 ANI CU IN- | TERDICTIE ȘI AMENDA conf.art. 117 C.P.”. În afara chenarului stânga jos și dreapta jos: H.S.D Inv. și SERVICIUL GEOGRAFIC AL ARMATEI.

Fig.4

Fig. 4 Descriere

Nr. INV. 4841

Dimensiune: 93 x 60 mm.

Hârtie: albă.

Filigran: floricele cruciforme alternând cu inele .

Descriere Avers

Fond: maro deschis, desen Guillot.

Tipăritura: chenar desen Guillot. Frontal, valoarea nominală „DOUE DECI CINCI BANI”. În câmp, textul privind condițiile de emisiune: „Emise pe baza unui privilegiu special și acoperite printr'un depozit în numerar la Banca Imperiului German, Berlin”. Dedesubt: Banca Generala Romana, Secția de emisie și semnături. În dreapta sus, medalion oval cu chipul zeului Mercur spre stânga. Sub medalion valoarea nominală „25”. În stânga jos inscripția „BANI”

Descriere Revers

Reversul este lipit pe o bucată de carton.

Fig. 5

Fig. 5 Descriere

Nr. INV. 4844

Dimensiune: 110 x 70 mm.

Hârtie: albă.

Filigran: floricele cruciforme alternând cu inele .

Descriere Avers

Aversul este lipit pe o bucată de carton.

Descriere Revers

Fond: albastru-verde, desen Guillot.

Tipăritura: chenar desen ornamentat Guillot și arabescuri. Frontal, în stânga și dreapta valoarea nominală „BANI | 50”. În câmp, „BANCA GENERALA ROMÂNĂ”. Dedesubt, valoarea nominală „CINCI DECI | BANI”, cartuș cu textul penalității dispus pe trei rânduri „Falsificatorii acestor bilete și cari vor | fi întrebuințat bilete false, sau le vor fi | introdus în țara, se vor pedepsi.”. Pe laturile din stânga și dreapta, în panouri octogonale, stilizate, valoarea ”50”.

Fig. 6

Fig. 6 Descriere

Nr. INV. 4842

Dimensiune: 160 x 98 mm.

Hârtie: albă.

Filigran: floricele cruciforme alternând cu inele.

Descriere Avers

Fond: roz închis-marou roșcat, desen ornamentat Guillot și arabescuri.

Tipăritura: Frontal valoarea nominală „DOUE DECI LEI”. În câmp textul privind condițiile de emisiune: „Emise pe baza unui privilegiu | special și acoperite printr’un | depozit în numerar la Banca | Imperiului German, Berlin”. În stânga și dreapta inscripția „DOUE 20 DECI”. În cele patru colțuri, în stele cu patru raze stilizate, valoarea nominală „20”, care se repetă de patru ori și între raze. În chenare jos la fel valoare „20”. Seria și numărul de culoare roșie. Valoarea nominală, textul cu condițiile de emisiune, denumirea emitentului și semnăturile tipărite cu cerneală neagră.

Descriere Revers

Fond: roz închis, marou roșcat, desen ornamentat Guillot, clasic și arabescuri.

Tipăritura: chenar desen ondulat Guillot. Frontal „BANCA GENERALA ROMÂNĂ”. În câmp două medalioane ovale: în stânga zeița Ceres, în dreapta zeul Mercur față în față. Sub medalioane inscripția „LEI” și central valoarea „20” repetată și în stânga și dreapta jos în poziție înclinată spre centru. În colțurile de sus valoarea nominală „DOUE | DECI | LEI”(literele D înlănțuite). Jos, în cartuș textul penalității dispus pe cinci rânduri „Falsificatorii acestor | bilete și cari vor fi in- | trebuințat bilete false, | sau le vor fi introdus | în țara, se vor pedepsi.”

RUMÄNISCHE UND DEUTSCHE BESATZUNGSBANKNOTEN (1917) IM BESITZ DES SCHÄBBURGER GESCHICHTSMUSEUMS (ZUSAMMENFASSUNG)

Gesetz 556 vom 22. Juni 1917 ermächtigte das Finanzministerium Geldscheine von 10, 25 und 50 Bani in Umlauf zu bringen, an Stelle der Nickelmünzen, im Wert von 10 000 000 Lei, und zwar: Lei 5 Millionen in 50-Bani-Stücken, Lei 3 Millionen in 25 Bani-Stücken und Lei 2 Millionen in 10 Bani-Stücken.

Das Gesetz bestimmte, dass der aus diesen Emissionen erzielte Gewinn als Einnahme zum Staatsbudgets verbucht und die Rücknahme sobald es die Regierung für erforderlich betrachtete erfolgen sollte. Gedruckt wurden die Banknoten vom militärgeographischen Dienst und hatten als gemeinsames Element das Porträt des Königs Ferdinand, die ersten rumänischen Banknoten mit dem Bild eines Monarchen.

Die Rumänische Generalbank hat Banknoten mit folgendem Nominalwert ausgegeben: 0,25 Lei, 0,50 Lei, 1 Leu, 20 Lei, 100 Lei und 1000 Lei. Sobald diese Banknoten im Umlauf waren, wurden alle anderen Zahlungsmittel der Besatzungsmächte untersagt.

Das Kriegsgeld war eines der Hauptmittel, die es den Deutschen ermöglichte, die besetzten rumänischen Gebiete auszubeuten.

Cuvinte cheie: Banca Generală Română, bani de război, Primul Război Mondial, bancnote, Banca Națională.

Schlüsselwörter: Rumänische Generalbank, Kriegsgeld, Erster Weltkrieg, Banknoten, Nationalbank.